

Joaquim Gomis, l'ull de les avantguardes

Una exposició de més de 160 fotografies, de l'empresari, promotor cultural i artístic, col·leccionista i fotògraf Joaquim Gomis (1902-1991), es podrà veure a partir del 23 de maig i fins l'1 de setembre a la Fundació Joan Miró –de la qual fou impulsor i primer president (1972-75). La mostra s'inscriu en el marc de la Primavera fotogràfica.

La mostra que la Fundació Miró dedica a Joaquim Gomis ens revela la personalitat artística d'aquest prohom, però també és una manera d'acostar-se a la inserció de Catalunya en la modernitat així com a les respostes que hi va donar. De manera especial això va passar durant la dècada dels anys 30, quan les idees de les avantguardes van ser acollides amb entusiasme. Tampoc no podem menys tenir que va ser un temps de burgesos il·lustrats. Per tant, és des d'aquesta perspectiva múltiple que cal contemplar i entendre l'activitat polifacètica de Joaquim Gomis i recordar que va participar en tots els moviments de renovació artística del país. En aquest sentit, cal assenyalar com a fites importants, tot i que no pas les úniques, la seva intervenció en la creació de l'ADLAN (Amics de l'Art Nou) amb l'arquitecte Josep Lluís Sert i Joan Prats, i del Club 49 a través del qual introduí l'informalisme. Per mitjà de l'ADLAN s'organitzaren exposicions d'Alexander Calder, Jan Arp, Joan Miró, Man Ray –a qui coneixeria a París, on es va exiliar en esclatar la Guerra Civil– o Àngel Ferrant. També cal recordar que l'any 1934 va ser el coordinador d'un número monogràfic –esdevingut famós i guanyà un tresor bibliogràfic– de la revista *D'ací i d'Allà* dedicat a l'art modern.

Però molt abans de donar a conèixer la seva obra, cosa que no passaria fins els anys 40, Gomis va cultivar una altra faceta no menys interessant: la del col·leccionisme, recuperant i divulgant fotografies del segle XIX, tasca en la qual recíeix i en va ser un dels pioners en una època de gran desinterès per la fotografia. El comissari de l'exposició, Juan Naranjo, ens recorda que l'any 1934 l'escriptor Carles Soldevila “pu-

blicà un article il·lustrat amb fotografies antigues de Joaquim Gomis” i que el 7 de maig Gomis va fer una projecció de diapositives amb el títol de “Postal i fotografies (1888-1914)” amb material de la seva col·lecció a la Joieria Roca de Barcelona, i el 2 de desembre al Foment de Vilanova i la Geltrú. Ens pot ajudar a fer-nos una idea del clima de renovació i d'activitat artística del país, el fet que aquest tipus d'iniciatives s'inscriu en “la línia –apunta Naranjo– iniciada l'any abans pel poeta surrealista Paul Eluard, que havia il·lustrat el seu article ‘Les plus belles cartes postales’ amb part de la seva col·lecció de principis de segle, en què podem apreciar tot de recursos estètics i conceptuals habituals en els creadors moderns, especialment el surrealistes”.

La faceta empresarial de Gomis li va permetre viatjar des de molt aviat. L'any 1921 va emprendre una sèrie de viatges a través d'Europa i els Estats Units. Va ser en el curs d'aquests viatges que Gomis va començar a fer fotografies de forma regular. Però segurament va ser la seva estada als EUA entre els anys 1922 i el 1924 el que el va iniciar, en primer lloc, en la formació visual, i, en segon lloc, a valer-se dels nous llenguatges moderns fins el punt que es pot afirmar, en paraules de Naranjo, que Gomis va ser “un dels primers creadors del nostre país que va fer servir un llenguatge modern, tant per la selecció dels temes com per la manera de tractar-los”. Durant el temps en què es va exiliar a París (1936-1939), Gomis va mantenir la seva activitat com a fotògraf i les seves obres revelen la influència del surrealisme.

De tornada a Barcelona, les activitats artístiques hereves dels moviments anteriors no van començar a treure cap

Sense títol (1957), a l'esquerra, i Avinyó, Palau dels Papes (1947), a la dreta, pertanyen a l'arxiu de Joaquim Gomis. La versatilitat conceptual del fotògraf queda ben palesa. És, potser, el resultat d'un pòsit d'influències artístiques i de coneixences personals ben pait combinat amb un estil molt personal.

fins a la dècada dels anys 40, amb el Postisme (1945), el Dau al Set (1948) i el ja esmentat Club 49, del qual va ser membre fundador. Paradoxalment, va ser en aquest període de restriccions quan l'obra de Gomis va començar a ser exposada i publicada en revistes i llibres. D'aquesta època són els llibres *Gaudí*, amb text de Juan Eduardo Cirlot i fotografies de Gomis i Català-Roca, i *La Sagrada Família de Antonio*

Gaudí, amb text d'Alexandre Cirici Pellicer, el primer llibre que portava el nom de "fotoscop". Tots dos llibres van ser editats per l'Editorial Omega. El fotoscop –un dels apartats de l'exposició– es caracteritza per ser una seqüència de fotografies sobre el mateix tema ordenades d'una determinada manera i que permetia nivells d'experimentació notable amb la tria i distribució de distàncies, plans generals i pròxims, els

temes, etc. Val a dir que molts dels primers fotoscops van néixer de la col·laboració entre Joaquim Gomis, que feia les fotografies, i Joan Prats, que s'encarregava de la selecció i la seqüenciació. La majoria han restat inèdits i fonamentalment tenen relació amb els interessos de Gomis: Gaudí, Miró, Eivissa, Sitges o el Parc de la Ciutadella.

Marc Soler

Tots els ISMES, passats pel sedàs de la fotografia

Entre les 166 fotografies de Joaquim Gomis exposades a la Fundació Joan Miró, hi ha una sèrie de nus femenins inèdits fins avui. També en són, d'inèdites, les fotografies que pertanyen a l'anomenat paisatge humanista i a l'abstracció en color, els dos grans corrents dels anys 50 i 60. Pel que sembla, i segons exposa Joan Naranjo, comissari de l'exposició i membre de la comissió assessora del departament de fotografia del MNAC, els nus havien de formar part d'una sèrie de tres fotoscops dels quals es conserven les maquetes. És probable que les normes morals vigents durant el franquisme "no li haguessin permès de tirar endavant el projecte".

Al cos femení –"El cos fragmentat"– es dedica un dels vuit apartats en què es divideix l'exposició. Gomis va adquirir llibres sobre el tema, com ara *Facile*, amb poemes de Paul Éluard, i fotografies de Man Ray, o *Formes nues* de diversos fotògrafs moderns. Aquestes fotografies les va fer entre els anys 40 i 70 i es mouen a cavall de dues concepcions. L'una, és el cos descontextualitzat, despullat de qualsevol connotació sexual mitjançant l'ampliació, la fragmentació o els enquadraments insòlits. L'altra, és d'estètica surrealista i suggereixen una atmosfera onírica en què el cos de la dona adquireix una bellesa torbadora.

La resta d'apartats es dediquen a "La mirada moderna" que comprèn els viatges a Estats Units: les vistes urbanes i tots els elements que en formen part, els diferents tipus d'enquadraments que va experimentar... A "La forma. Un camí cap a l'abstracció" es tracta de les investigacions formals, properes a l'abstracció, per tal de revelar la bellesa dels objectes més simples. A l'apartat "La bellesa convulsa" correspon el període més surrealista de Gomis i pretén mostrar la poètica dels objectes seguint la proclama d'André Breton de l'automatisme psíquic. El tractament dels objectes té la seva continuació a l'apartat "La poesia dels objectes". En aquest cas, són fotografies properes a l'estètica publicitària on fa ressaltar la morfologia dels objectes quotidians mitjançant la descontextualització i una il·luminació plana. D'aquest període és el fotoscop "Artesania" i la seva amistat amb Joan Miró. I, per últim, els apartats "El paisatge humanista" i "El color informalista" tenen relació amb els moviments sorgits després de la Segona Guerra Mundial. El paisatge humanista es caracteritza per donar més importància al contingut que no pas a la forma. Les fotografies representen escenes urbanes de les grans ciutats carregades d'un alè màgic. *M. S.*